

Onderwerp ter informatie: visie-, museum-, stelselbrief van het rijk

Steller M. Blom

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 62 50 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk OS.134044817

Datum **20 DEC 2013** Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw

Op verzoek van uw raad (5 februari 2013) informeren wij u over de recente beleidsbrieven van het rijk over kunst en cultuur. Aanleiding daartoe was het Advies van de Raad voor Cultuur over het museumstelsel. Minister Bussemaker bracht op 10 juni 2013 haar Visiebrief *Cultuur beweegt, de betekenis van cultuur in een veranderende samenleving*¹, en de daarmee samenhangende Museumbrief *Samen werken, samen sterker*² uit. In het vervolg op beide brieven stuurde zij op 1 november jl. de stelselbrief *Cultuurstelsel 2017-2020*³ naar de Tweede Kamer. In de stelselbrief geeft de minister op onderdelen aan hoe zij de doelen uit de visiebrief en museumbrief wil realiseren. Vanwege de samenhang kozen wij ervoor u over alle drie brieven gelijktijdig te informeren. Hieronder beschrijven wij op hoofdlijnen de inhoud van de brieven. Voor een uitvoeriger samenvatting en de relatie met ons eigen beleid, verwijzen wij naar de bijlage.

De Minister volgt in grote lijnen het beleid zoals door haar voorganger vastgelegd in de rijkscultuurnota 2013-2016 *Cultuur met kwaliteit*. In haar visiebrief *Cultuur beweegt, de betekenis van cultuur in een veranderende samenleving* stelt zij nadrukkelijk de maatschappelijke waarde van cultuur centraal. Prioriteiten in het rijksbeleid zijn cultuureducatie en daarmee samenhangend de amateurkunst, talentontwikkeling, creatieve industrie en daarmee samenhangend het thema internationalisering en digitalisering.

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/06/11/cultuur-beweegt-de-betekenis-van-cultuur-in-een-veranderende-samenleving.html>

² <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/06/10/museumbrief-samen-werken-samen-sterker.html>

³ <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/11/02/aanbiedingsbrief-kamerbrief-cultuurstelsel-2017-2020.html>

Cultuureducatie (de minister spreekt liever van *cultuuronderwijs* om de relatie met het onderwijs te benadrukken) is goed voor de ontplooiing van het individu, maar ook voor de samenleving als geheel, om de innovatieopgave van de 21^e eeuw gestalte te kunnen geven. Op 16 december jl. ondertekenden wij met de minister van Cultuur en de staatsecretaris van Onderwijs het convenant *Cultuureducatie met Kwaliteit* met als inzet een gedeelde verantwoordelijkheid en gezamenlijk optrekken om het beleid voor cultuureducatie in onze stad te laten slagen.

Op verzoek van de minister zetten de cultuurfondsen in 2013 programma's in gang om de doorstroming en verdere ontwikkeling van talent te bevorderen en te kunnen volgen. Onder andere het Grand Theatre heeft hieruit een bijdrage ontvangen. De cultuurfondsen ontwikkelen in opdracht van het rijk ook een programma voor talent in een internationale context. De minister heeft de cultuurfondsen, onder andere het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie, gevraagd gezamenlijk een programma te ontwikkelen over de relatie van kunst met maatschappelijke vraagstukken buiten de sector.

De minister bereidt een wetsvoorstel voor om de samenwerking en samenhang tussen de landelijke digitale bibliotheek en de fysieke bibliotheekvoorzieningen goed te regelen en heeft de Raad voor Cultuur daarover advies gevraagd.

In de Museumbrief *Samen werken, samen sterker* stelt de minister maatregelen voor om samenwerking tussen musea te verbeteren. Afstoting van objecten en collecties door overheden wordt gebonden aan een expertadvies. Er komt één Erfgoedwet waarin de overheid vastlegt hoe we met ons erfgoed van nationaal belang omgaan, wie welke verantwoordelijkheden daarin heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. Ook de veiligheid van museumcollecties wordt daarin betrokken.

In de stelselbrief *Cultuurstelsel 2017-2020* geeft de minister aan een betere balans te willen tussen gerealiseerde prestaties, monitoring door instellingen zelf en beoordeling van plannen door de Raad voor Cultuur. In Groningen hebben wij de Kunstraad een soortgelijke opdracht verstrekt voor evaluatie/visitatie. Voor zover relevant, koppelen wij de resultaten daarvan terug aan het rijk.

Het rijk zoekt nadrukkelijk de samenwerking met andere overheden, om de schaarse middelen zo goed mogelijk te benutten en procedures af te stemmen om daarmee de administratieve lasten te verminderen. Het ministerie zet momenteel een landelijke database op met subsidiegegevens van instellingen,

met als doel eenduidigheid in de gegevens en benchmarking. Wij doen daar als stad aan mee.

Wij ondersteunen het beleid van de minister, zoals in de drie brieven beschreven. Wij blijven in onze contacten met het rijk onze ambities als cultuurstad benadrukken en zoeken daarbij de verbinding met de regio en het landelijk niveau. We volgen de effecten van het huidige beleid op landelijk, regionaal en lokaal niveau nauwlettend en agenderen de knelpunten en successen in onze afstemming met het rijk. In de bijlage beschrijven wij de acties van het rijk en onze eigen acties in dit verband.

Wij vertrouwen erop dat wij u met deze brief voldoende geïnformeerd hebben.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

BIJLAGE

Toelichting op de Visiebrief, Museumbrief en Stelselbrief Cultuur van het rijk

De minister stuurde op 10 juni 2013 de Visiebrief *Cultuur beweegt, de betekenis van cultuur in een veranderende samenleving* en de Museumbrief *Samen werken, samen sterker* naar de Tweede Kamer. Op 1 november 2013 stuurde zij de stelselbrief *Cultuurstelsel 2017-2020* naar de Kamer, waarin ze haar visie uitwerkt.

In deze bijlage vatten wij de recente visiebrief, de museumbrief en de stelselbrief cultuur van Minister Bussemaker samen. Wij hebben daarbij vooral gelet op relevantie voor de stad en leggen de relatie met de maatregelen die we zelf treffen in aansluiting op het rijksbeleid.

1. Visiebrief *Cultuur beweegt, de betekenis van cultuur in een veranderende samenleving*

De minister legt in haar Visiebrief *Cultuur beweegt, de betekenis van cultuur in een veranderende samenleving* prioriteit bij de maatschappelijke waarde van cultuur en het belang van creativiteit. De intrinsieke betekenis en artistieke waarde van cultuur is onverminderd van belang, maar kwaliteit en ondernemerschap zijn daarin leidend. Essentieel is dat de sector daarmee het maatschappelijk draagvlak voor kunst en cultuur verbreedt.

De rol van de rijksoverheid is de landelijke culturele basisinfrastructuur, inclusief de cultuurfondsen, en het stelsel voor behoud en beheer van erfgoed. De rijksoverheid zal ook na de bezuinigingen een substantiële rol blijven spelen als ondersteuner van cultuur. Hiermee moet de kwaliteit, de spreiding, de toegankelijkheid, de diversiteit en het behoud van cultuur gewaarborgd worden. Daarnaast heeft de rijksoverheid, samen met andere overheden, private partijen en het maatschappelijk middenveld, een rol in het stimuleren van de waarde van cultuur voor de samenleving. Culturele instellingen putten uit steeds meer verschillende financieringsbronnen en overheid en private partijen kunnen elkaar versterken, bijvoorbeeld als het gaat om kennis van cultuur en financiering.

Prioriteiten in het rijksbeleid zijn cultuureducatie en daarmee samenhangend de amateurkunst, talentontwikkeling, creatieve industrie en daarmee samenhangend het thema internationalisering en digitalisering. We gaan er hieronder nader op in.

Cultuureducatie

Eind dit jaar wordt de leerlijn cultuureducatie voor het primair onderwijs opgeleverd. Wij zijn er trots op dat deze (eerste fase van de) doorlopende leerlijn is gebaseerd op de wetenschappelijke inzichten van *Cultuur in de Spiegel* van de RuG. De leerlijn is onderdeel van het programma *Cultuureducatie met kwaliteit* en gaat in op de inhoudelijke kenmerken van goed cultuuronderwijs en de bijdrage daaraan door culturele instellingen. De leerlijn wordt scholen aangereikt als instrument. Scholen beslissen uiteindelijk zelf of ze hiervan gebruik maken.

Eerder meldden wij al dat de Cultuurkaart voor leerlingen in het voortgezet onderwijs behouden blijft. Ook in onze cultuurnota 2013-2016 hebben wij hiervoor budget.

Amateurkunst

De minister wil - naast cultuureducatie - ook meer aandacht voor de beoefening van kunst en cultuur. Doel is de basis van de keten te versterken, van daaruit talentontwikkeling te stimuleren en het draagvlak voor cultuur te vergroten. De combinatiefuncties blijven behouden. In onze stad hebben wij die ondergebracht bij het nieuwe Centrum voor de Kunsten.

De minister vraagt in overleg met de Vereniging Nederlandse Gemeenten advies aan de Raad voor Cultuur over de voor ondersteuning van de amateursector belangrijke voorzieningen. Aanleiding is de trend onder gemeenten om te bezuinigen op buitenschoolse cultuureducatie, of de voorzieningen op een andere manier te financieren, en een veranderend behoeft patroon bij het publiek (flexibel aanbod en meer kortlopende trajecten). In Groningen kozen wij, tegen de stroom in, voor een fusie van de Muziekschool en het Kunstencentrum tot een Centrum voor de Kunsten. Wij betrekken de inzichten van het nog uit te brengen Advies van de Raad voor Cultuur bij de nieuwe cultuurnotaperiode 2017-2020.

Talentontwikkeling

In het huidige stelsel vervullen de cultuurfondsen een cruciale rol op het gebied van talentontwikkeling na het kunstvakonderwijs. Voor meer bewezen talent zijn er masteropleidingen en postacademische instellingen. De grote podiumkunstinstanties in de basisinfrastructuur hebben met ingang van 2013 een grotere rol gekregen op het gebied van de ontwikkeling van talent.

Vanwege de economische crisis en bezuinigingen in de cultuursector zijn er zorgen over de ontwikkeling en doorstroming van talent. Een voor de toekomst onmisbare functie als talentontwikkeling blijkt kwetsbaar te zijn. Op verzoek van de minister zetten de cultuurfondsen in 2013 programma's in gang om de doorstroming en verdere ontwikkeling van talent te bevorderen en te kunnen volgen. Financiering daarvan komt uit de gereserveerde middelen in de bestemmingsreserves OCW van de cultuurfondsen. Het Grand Theatre heeft hieruit cofinanciering voor nieuwe makers gekregen. Dat kon omdat we ook als stad het Grand Theatre blijven ondersteunen en daarmee de basisinfrastructuur voor talentontwikkeling in het Noorden overeind hebben gehouden.

Creatieve industrie

De minister heeft de cultuurfondsen gevraagd gezamenlijk een programma te ontwikkelen over de relatie van kunst met maatschappelijke vraagstukken buiten de sector. Zo voert het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie programma's uit op het gebied van architectuur voor zorg en stedelijke ontwikkeling en op het gebied van stedelijke transformatie. Het lectoraat Kunst en Samenleving van Academie Minerva zette met het Energize festival (14-17 november 2013) een stap om de kunsten te verbinden met het energievraagstuk.

In Groningen is Academie Minerva samen met ons als gemeente partner in het INTERREG IVB programma *CCC Reloaded CREALAB* met als doel het traject van duurzaam design naar de markt in het midden- en kleinbedrijf te zetten. Zo gaf de Groningse ontwerper Tjeerd Veenhoven tijdens Let'sgro een lezing in het CBK over zijn producten van palmleer, een biobased, duurzaam materiaal ter vervanging van plastic.

Internationalisering

Internationalisering wordt ook in de kunsten steeds belangrijker. Het rijk geeft de cultuurfondsen opdracht om een programma te ontwikkelen voor ontwikkeling van talent in een internationale context.

Wij doen als stad mee in het hierboven al genoemde *CCC Reloaded* CREALAB project, waarin het delen van kennis en ervaring door uitwisseling van studenten en professionele kunstenaars in relatie tot het bedrijfsleven centraal staat. Zo verbinden wij de lokale agenda met initiatieven van het rijk en de Europese agenda.

Digitalisering

Digitalisering heeft impact op de markten voor culturele producten en leidt tot de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen, marketingstrategieën en samenwerkingsmodellen. Het rijk wil content (archieven, boeken, museumcollecties, audiovisueel materiaal e.a.) digitaliseren en deze content duurzaam bewaren en voor het publiek toegankelijk maken. De competenties in de cultuursector moeten worden versterkt om met die digitale content - en met ict als zodanig - goed om te gaan. Het rijk wil data, mensen en netwerken verbinden, die nodig zijn om de digitale informatie beter te benutten (vergroten van de connectiviteit).

Om de digitale toegankelijkheid van culturele content te bevorderen, intensiveert het rijk de samenwerking tussen het Nationaal Archief, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Koninklijke Bibliotheek, het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, Digitaal Academisch Erfgoed (DANS), het Kenniscentrum Digitaal Erfgoed Nederland (DEN) en andere erfgoedinstellingen.

Een goed digitaal aanbod kan de betekenis en de aantrekkelijkheid van de fysieke voorzieningen, zoals musea, bibliotheken, archieven en andere culturele instellingen versterken en andersom. De minister bereidt een wetsvoorstel voor om de samenwerking en samenhang tussen de landelijke digitale bibliotheek en de fysieke bibliotheekvoorzieningen goed te regelen en heeft de Raad voor Cultuur daarover advies gevraagd. Dit wetsvoorstel zou voor het eind van het jaar aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Digitalisering, toegankelijk maken van content voor publiek en samenwerking tussen de grote culturele instituten op dit vlak is ook voor het functioneren van het Groninger Forum van essentieel belang.

Samenwerken met andere overheden

Het rijk wil de kwaliteit, de spreiding, de toegankelijkheid, de diversiteit en het behoud van cultuur waarborgen en blijft ook na de bezuinigingen met ingang van 2013 een substantiële rol spelen als ondersteuner van cultuur. De gemeenten zijn de grootste financiers op het gebied van cultuur, daarna volgen rijk en provincies. De minister wil de banden met gemeenten en provincies verder aanhalen om een betere aansluiting te krijgen tussen de door het rijk ondersteunde Basisinfrastructuur en de lokale culturele infrastructuur, het bevorderen van een goed cultureel klimaat en het scheppen van goede randvoorwaarden hiervoor. In de stelselbrief werkt zij dit voornemen uit (zie onder paragraaf 3).

Wij wachten het rapport van de Kunstraad over evaluatie en visitatie van de sector af. Dat is voor ons uitgangspunt voor overleg met het rijk.

Daarnaast wil het rijk samenwerken met private partijen en met andere beleidssectoren en departementen (Onderwijs Cultuur en Wetenschap, EZ, BZ, erfgoed, ruimte en architectuur) om mogelijkheden voor financiering van cultuur te versterken. Overigens begint *crowdfunding* van de grond te komen. Het kabinet ondersteunt het geven aan cultuur met de Geefwet en een geefcampagne.

In Groningen faciliteren wij de website www.voordekunst.nl met een pagina speciaal voor Groningen.

2. Museumbrief *Samen werken, samen sterker*

Aanleiding voor deze brief was het advies van de Raad voor Cultuur en een advies van de Commissie Asscher-Vonk uit de branche zelf over een aantal knelpunten in de museale infrastructuur. De door het rijk gesignaleerde knelpunten zijn:

- De inhoudelijke en bedrijfsmatige samenwerking tussen musea onderling en tussen musea en overige (erfgoed)instellingen komt nog onvoldoende tot stand.
- Meer dan de helft (59%) van de Nederlanders bezoeken zelden of nooit een museum.
- De mogelijkheden van digitale ontwikkelingen worden nog onvoldoende benut.
- De publieke middelen die beschikbaar zijn voor onze musea staan onder druk, terwijl door de economische crisis minder sponsorgelden vrijkomen. De toenemende concurrentie op de vrijetijdsmarkt maakt dat de musea het komende decennium alle zeilen moeten bijzetten om niet aan betekenis in te boeten.
- De collectie wordt onvoldoende beschermd, zie de recente discussies over verkoop van museale stukken om de exploitatie rond te krijgen.

Het rijk neemt - op basis van de beide adviezen - de volgende maatregelen:

- 2 miljoen euro op jaarbasis tot 2017 om samenwerking tussen de musea te stimuleren op het gebied van educatie, zichtbaarheid van de collectie, publieksbereik, wetenschap en het gebruik van digitale mogelijkheden. De minister neemt het advies van de Raad voor Cultuur voor samenwerking tussen acht aan te wijzen kernmusea en acht satellietmusea, niet over. (Initiatief tot) samenwerking blijft een verantwoordelijkheid van de sector zelf. Een actieve rol van musea in de leerlijn voor het primair onderwijs in het kader van *Cultuureducatie met kwaliteit* en in het bereik van nieuw publiek dat nog niet vertrouwd is met musea, bijvoorbeeld vanwege sociaal-culturele omstandigheden of fysieke beperkingen.
- Een convenant met onder meer ouderenvermogensfondsen om de actieve cultuurparticipatie door ouderen te stimuleren.
- Afstoting van objecten en collecties door overheden wordt gebonden aan een expertadvies. In deze afstootregeling komt een eenvoudige procedure voor het afstoten van objecten van minder cultuurhistorische waarde.
- Eén Erfgoedwet waarin de overheid vastlegt hoe we met ons erfgoed van nationaal belang omgaan, wie welke verantwoordelijkheden daarin heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. Ook de veiligheid van museumcollecties wordt daarin betrokken.

3. Stelselbrief *Cultuurstelsel 2017-2020*

Met ingang van 2013 is het landelijke stelsel van cultuurvoorzieningen, de landelijke Basisinfrastructuur (BIS), ingrijpend veranderd. Het aantal instellingen is teruggebracht van 172 tot 84. Onder andere de productiehuisen zijn geschrapt en het aantal dansgezelschappen is tot vier teruggebracht¹.

Het rijk constateert dat het huidige kleinere stelsel qua omvang voldoet, maar dat de systematiek beter kan. Zo is er nog onvoldoende samenwerking tussen de overheden bij de vereenvoudiging van de administratieve lasten voor instellingen, zoals informatieverstrekking voor aanvragen, beoordeling van plannen, monitoring en evaluatie. Bij instellingen en lokale overheden zijn zorgen over de verschraling van de productie- en talentontwikkelingsfunctie in de eigen regio. Een ander punt is de huidige nadruk op beoordeling van meerjarenplannen voor een nieuwe cultuurnotaperiode, terwijl het gros van de instellingen een lange staat van dienst heeft in de landelijke Basisinfrastructuur.

In de stelselbrief doet de minister voorstellen voor kwaliteitsverbetering in de huidige Basisinfrastructuur en blik zij vooruit naar de inrichting van de culturele Basisinfrastructuur in de periode 2017-2020.

Het rijk wil:

Betere procedurele samenwerking en afstemming tussen de overheden. Dat kan door administratieve lastenverlichting voor instellingen door het moment van aanvragen en adviseren over de financiering van de verschillende overheden beter op elkaar af te stemmen.

Actie (rijk en lokale/regionale overheden)

In het op 28 oktober jl. gesloten convenant tussen Landsdeel Noord en de minister spraken de partijen af hun beschikkingen in tijd en inhoud beter op elkaar af te stemmen.

In aanloop naar de volgende periode maken de verschillende overheden afspraken om de verschillende aanvraagprocedures meer gelijk te laten lopen. De vorm en het tijdstip van indiening van aanvragen kunnen meer gelijk lopen, net als de advisering en verantwoording.

Als lid van de G9 steunen dit voornemen. In Groningen werken we in de praktijk al zo.

Betere afstemming met andere overheden over inhoudelijke thema's, zoals over festivals, talentontwikkeling, musea, de relatie tussen podia en gezelschappen en *Cultuureducatie met kwaliteit.*

Actie (rijk)

Het rijk doet een Adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over een gezamenlijke aanpak van festivals en talentontwikkeling. In de in 2015 uit te brengen brief met uitgangspunten voor de periode 2017-2020 komt de minister hier nader op terug.

¹ Basisinfrastructuur Groningen: Noord Nederlands Orkest, Noord Nederlands Toneel, Het Houten Huis en Noorderlicht; Fonds Podiumkunsten: Club Guy&Roni, Noorderzon en Eurosonic/Noorderslag

Het rijk geeft de Raad van Cultuur opdracht de vormgeving van talentontwikkeling in het stelsel vanaf 2013 te monitoren, samen met het Fonds Podiumkunsten, mede op verzoek van de lokale overheden.

Actie (rijk, Nederlandse Museumvereniging, Mondriaanfonds, lokale/regionale overheden)

Er komt een stimuleringsregeling voor financiële ondersteuning van kansrijke samenwerkingsprojecten op het gebied van educatie, zichtbaarheid, publieksbereik, wetenschap, digitale mogelijkheden en collectiebeleid..

Als stad onderzoeken wij de mogelijkheden die deze stimuleringsmaatregelen bieden en betrekken die bij onze Museumvisie (2014).

Actie (rijk en lokale overheden)

Overheden inventariseren gezamenlijk de relatie tussen aanbod en afname in de podiumkunsten. Het gaat hierbij vooral om de relatie tussen de door steden gefinancierde podia en de door het rijk gefinancierde gezelschappen. Een van de knelpunten is het gebrek aan ruimte voor kwetsbaar en meer experimenteel aanbod, in een verdienmodel dat op zeker moet spelen.

Wij onderstrepen het belang van deze discussie. De Kunstraad onderzoekt de knelpunten in de stedelijke programmering op de podia in de evaluatie en visitatie begin 2014.

Actie (rijk en lokale/regionale overheden)

De Minister van Cultuur en de Staatssecretaris van Onderwijs ondertekenen het bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs met wethouders en gedeputeerden cultuur en onderwijs van de grotere steden (waaronder Groningen), de provincies en de PO-Raad. Deze partijen maken voor langere tijd afspraken over tijd, geld en voorzieningen voor cultuuronderwijs en scheppen zo een landelijk kader voor scholen en culturele instellingen om op lokaal niveau afspraken te maken. Het uitgangspunt is: goed cultuuronderwijs voor iedereen.

Een betere balans tussen gerealiseerde prestaties, monitoring door instellingen zelf en beoordeling van plannen door de Raad voor Cultuur

Actie (rijk en lokale overheden)

Er komt meer aandacht voor prestaties in de beoordeling van instellingen in de landelijke Basisinfrastructuur en de Fondsen. Het rijk en de G9 hebben afgesproken om in de huidige periode te komen tot minder, maar meer eenduidige prestatie-indicatoren, zoals bezoekersaantallen, aantal voorstellingen of tentoonstellingen en enkele samengestelde indicatoren op het gebied van subsidie, eigen inkomsten en publieksbereik.

Als stad stemmen wij de procedure en uitkomsten van de evaluatie en visitatie in 2014 af met Noordelijke partners, het Rijk en de Fondsen. We nemen de uitkomsten daarvan mee in de aanloop naar de nieuwe cultuurnotaperiode. Het ministerie zet momenteel een landelijke database op met subsidiegegevens van instellingen, met als doel eenduidigheid in de gegevens en benchmarking. Wij doen daar als stad aan mee.